

Бахчев Костянтин Вікторович
декан факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
полковник поліції;

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЮВЕНАЛЬНІЙ ДЕЛІКТНОСТІ

Одним із пріоритетних завдань сучасного правового суспільства є захист прав та інтересів дітей. Особливе ставлення соціуму саме до дитини обумовлене тим, що вона нездатна самостійно захищати свої інтереси та права. Адже, діти залежать від рішень батьків чи інших дорослих, які опікуються ними, не завжди можуть самостійно звернутися за правовою допомогою та є емоційно вразливими.

Усебічна охорона прав та інтересів дітей є надзвичайно важливою для нашого суспільства та держави, оскільки від захищеності дитини сьогодні прямо залежить її формування як повноцінного громадянина в майбутньому, а тому, на сьогодні, завданням правових інститутів є створення соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов та гарантій для фізичного, культурного, інтелектуального розвитку дитини, забезпечення й захисту її прав та законних інтересів. В Україні структура державних органів у сфері захисту прав дитини є досить розгалуженою, де кожен елемент має свої функції, завдання, повноваження та компетенцію.

Національна поліція України відіграє важливу роль в охороні прав та інтересів дітей, адже діяльність спеціально уповноважених підрозділів спрямована на припинення, розкриття та профілактику правопорушень, що вчиняються дітьми та відносно дітей. Так, у статті 1 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається: «Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку»[1]. Теоретики та практики зазначають, що одним із головних методів попередження правопорушень (деліктів) серед неповнолітніх є профілактичні заходи. Тому основним напрямком на шляху зменшення та протидії дитячій злочинності є розвиток підрозділів Національної поліції, основною метою діяльності яких і є профілактика правопорушень.

Згідно зі звітом Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у період з 2018 по 2020 рік поліцією зареєстровано

злочинів, що вчиненні стосовно дітей у такій кількості: у 2018 році – 4380; у 2019 році – 4082; у 2020 році року майже 3400 злочинів, скоєних стосовно дітей. Щодо вчинення дітьми правопорушень то: у 2018 році – 5700, у 2019 році – 4900, у 2020 році скоєно майже 4400 випадків злочинів [2]. Можемо констатувати, що на сьогодні залишається актуальною проблема дитячої злочинності. Тому необхідним є пошук та якісні зміни як у законодавстві, так і в практичній його реалізації.

На сучасному етапі у структурі поліції основним виконавцем завдань із захисту прав і законних інтересів дітей та профілактики правопорушень є підрозділи ювенальної превенції [4]. Діяльність підрозділів регулюється Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, що затверджена наказом МВС № 1044 від 12.12.2017 року. За час створення нового підрозділу ювенальна превенція досягла значних показників у сфері захисту прав дітей, але також у діяльності підрозділу існують певні проблеми.

Однією з таких проблем є реалізація такого повноваження як направлення дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах внаслідок жорстокого поводження з нею або наявності загрози її життю чи здоров'ю, до закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги.

Згідно з п. 9 Постанови Кабінету міністрів України від 01.06.2020 року № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» У разі надходження звернення, повідомлення про дитину, яка перебуває у складних життєвих обставинах унаслідок жорстокого поводження з нею або наявності загрози її життю чи здоров'ю, служба у справах дітей разом із підрозділом органу Національної поліції, фахівцем із соціальної роботи або іншим надавачем соціальних послуг (у разі наявності можливості залучення), представником закладу охорони здоров'я, які діють у межах своїх повноважень, протягом однієї доби проводить оцінку рівня безпеки дитини. У разі виявлення (підтвердження) під час проведення оцінки рівня безпеки дитини фактів загрози її життю чи здоров'ю, вона може бути негайно направлена до закладу охорони здоров'я для проведення та документування результатів медичного обстеження у порядку, затвердженому МОЗ. Також для проведення судово-медичної експертизи (у разі потреби), надання необхідної медичної допомоги, у тому числі лікування в стаціонарних умовах, або бути тимчасово влаштованою відповідно до пункту 31 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 76, ст. 2561), зокрема до сім'ї родичів, знайомих, родини патронатного вихователя. [5] Але практичне застосування даної норми на сьогодні є досить проблемним в умовах пандемії. Через перенавантаження медичної системи та переобладнання дитячих лікарень на

заклади для лікування осіб віком від 18 років, реалізація захисту прав дитини, яка стала жертвою злочину, стає неможливим. Тому ця проблема має бути вирішена на законодавчому рівні в найкоротший проміжок часу.

Слід звернути увагу, що принципово новим завданням для ювенальної превенції та взагалі для поліції стало провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти. Проте аналіз положень Постанови КМУ від 13.09.2017 р. № 684 «Про затвердження Порядку ведення обліку дітей шкільного віку та учнів» дає підстави стверджувати, що чільне місце у цих відносинах належить перш за все посадовцям служби у справах дітей. Поліцейські в межах повноважень, визначених Законом України «Про Національну поліцію», забезпечують виконання обов'язків фахівцями служби у справах дітей, аж до застосування до батьків дитини чи інших осіб поліцейських заходів примусу. Тому більш правильним буде таку діяльність визначити як «сприяння». Отже, зазначене основне завдання підрозділів ЮП, визначене у п. 1 Інструкції з ОРПЮП, варто сформулювати як «сприяння уповноваженим органам у захисті права дитини на здобуття загальної середньої освіти» [4].

Щодо питання профілактики вчинення правопорушень неповнолітніми, то необхідним є створення чи розширення бази неповнолітніх із оцінкою ризиків потенційних можливих правопорушників. Наприклад, виховує бабуся чи дідусь, родичі чи близькі, які мають залежності, дитина яка часто без поважних причин не відвідує школу і т.д.

Проблемні питання існують і в організації роботи підрозділів ЮП. Зокрема, з доповіді голови управління ювенальної превенції, організаційним (внутрішнім) недоліком роботи підрозділів ювенальної превенції НПУ є недостатня кількість особового складу. Наприклад, навантаження на одного ювенального поліцейського в деяких областях України досягає 13 тисяч дітей. Така статистика як безпосередньо так і опосередковано суттєво знижує надання якісних послуг та знижує рівень захищеності дитини, що стикнулася з порушенням її прав.

Разом із цим можна констатувати й певний прогрес в організації діяльності підрозділів ЮП, що простежується у посиленні компоненту захисту прав дітей, особливо тих, які перебувають у складній життєвій ситуації та в конфлікті із законом[4]. На сьогодні в поліції успішно реалізовано проєкт співпраці навчальних закладів і поліції «Шкільний офіцер поліції», спільна соціальна послуга «Пошук дітей», та підрозділ у боротьбі з домашнім насильством «Поліна». Здобуває поширення формування та використання у системі ювенально-превентивних заходів баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України, а також веб-сайтів та соціальних мереж Інтернету.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року № 580 VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58019#Text>.

2. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2018-2019 році. URL :

https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-npu-2019.pdf.

3. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>.

4. Іщенко І. Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції національної поліції України. *Правовий часопис Донбасу № 3 (64) 2018*.

5. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Постанова Кабінету міністрів України від 01.06.2020 року № 585. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>.

Безрідна Наталія Олександрівна,
курсант курсу навчального наукового
інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

науковий керівник:

Миронюк Роман Вікторович,
професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАТЬКІВ, ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗА ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Доцільно розпочати з того, що адміністративна відповідальність має за мету виховувати осіб, що причетні до вчинення правопорушень у цій сфері. До того ж, профілактика таких протиправних діянь здійснюється з дотриманням вимог чинного законодавства. На сьогодні зростає кількість адміністративних правопорушень, що вчинені неповнолітніми, відповідальність за які повинні нести їх законні представники чи батьки. Боротьба з таким напрямом правопорушень є досить актуальним питанням для держави. Адже забезпечення ефективності основних напрямів цієї боротьби, необхідне з метою мінімізації таких правопорушень та запобігання вчиненню нових. Проблематика даної теми привертає увагу науковців різних галузей права. Виходячи з цього, дана тема є актуальною як у науковому, так і у практичному значенні.

Причина адміністративних правопорушень неповнолітніми тісно пов'язана з такими умовами: соціальним становищем, вихованням у сім'ї, оточенням, психічним розвитком.

Невиконання особами, що доглядають за неповнолітніми, своїх обов'язків є головною соціальною проблемою. Легковажне ставлення до